

La cabra salvatge (*Capra pyrenaica hispanica*)

(ALDC, VII, 1625. La cabra salvatge)

L'enunciat comprèn remugants no domesticats del gènere *Capra*, principalment la *Capra pyrenaica*, la *Rupicapra rupicapra* i la *Dama dama*.

Isard (s. XIV) és el nom més antic, d'origen preromà, potser de la base IZARR-; var. *cabra isarda* 39; *isardo* 93, *ixarso* 87, 94 (*eixarso* 87, *ijarso* 94), formats a partir de *isarsos*, *ixarsos*, pl. doble de *isars*, *ixars*, com *eixar*[θ]o 100 depèn del pl. *ixar*[θ] 108; *sàrrio* 100, manlleu a l'arag., d'acord amb l'alternança -RD-/-RR-, com passa amb mots preromans (*marrà/mardà*) (cf. bearnès *sarri*).

Cabra salvatge (o, simplement, *salvatge* 129, 140, 146) és una lexia complexa formada de *cabra* (< CAPRA) i *salvatge* (< SĪLVATĪCU 'bosquetà, que viu al bosc', que, en lloc de **selvatge*, va donar *salvatge*, per assimilació a la *a* tònica i pressió de la -L- velar, com també, segons el *DECat*, per "influència de *salvar-se* 'refugiar-se'"; cf. val. *gat salvat*; fr. *sauvage*); aquest determinant ha sofert la vocalització en [w] de la -L-, *cabra sauvatge* 70, 72, 74, 76, 78-82, amb la var. *s[o]vatge* 135, 141, amb monoftongació del diftong [aw] > [o] seguit de la labial en cat. occ. (com *empalmar* > *empaumar* > *empomar*, cf. Veny, 2013 b: 208-211); en *cabra silvestre* 123 s'ha substituït el determinant popular per un de culte (← SILVESTRIS). L'adjunt al nucli que forma el compost es pot expressar amb un adjectiu sinònim de *salvatge*, com és *a) fer* (< FĒRUS, que s'oposava a MANSUETUS 'domesticat'): *cabra fera*, *craba fera* 106, amb metàtesi, com l'interferit aragonesitzant *craba fiera* 108; *b) feréstec*, der. de *fer*, amb una terminació atreta d'adjectius com DOMESTICUS: *cabra feréstega*, *cabra fréstega* 120, 148, forma sincopada, que ha generat *cabra fréstrega* 144, per repercussió de bategant; *cabra foréstiga* 109, amb canvi vocàlic [e] > [o] per assimilació a la labial en la primera síl·laba i [e] > [i] en el segment final; *c) orat* 'salvatge', evolució semàntica pròpia del mall. a partir del significat de 'boig, tocat d'aire malsà' (< llat. vg. *AURATU, der. de AURA 'aire, vent'): *cabra orada* 73. El despectiu *cabrota* 60, 109, amb el suf. -ota (< -OTTA), pot al·ludir al caràcter indòmit, esquerp d'aquest remugant enfront de la cabra domesticada. El nucli en què viu ha generat derivats i compostos relatius a: *a) 'zona boscosa'*: *cabra de bosc* 36; *cabra*

bosquetana 36, der. de *bosc* (< preromà *BOSKO-) "amb el sufix -età (cf. *vilatà*)" (*DCVB*); *cabra malesa* 61, per *cabra de malesa*, der. de MALĪTĪA que de 'maldat' va adquirir el de 'bosquina espessa'; *b) 'zona muntanyosa'*, on el mot o nucli és un der. del llat. MONTEM (MONS), que sovint realitza el seu vocalisme en [o] o [u] pel seu contacte amb la labial (les var. amb [u], segons el *DECat*, per atracció de *munts*): *cabra de monte* (o *del monte* 146), manlleu al cast.-arag., com el der. *cabra montesina* 149; *cabra m[o]ntera*, *cabra m[u]ntesa* (8 casos en cat. occ.)/*cabra m[o]ntesa* (29 casos en cat. occ.), *craba m[o]ntesa* 100, der. de MONTENSIS; *cabra m[u]ntanyesa* (4 casos en cat. occ.)/*cabra m[o]ntanyesa* (4 casos en cat. occ.), *cabra m[u]ntanyosa* 132, 139, *cabra m[u]ntanyera* 77, der. de *MONTANEA (pl. neutre de l'adj. *MONTANEUS), origen de *cabra de muntanya* 17, 42; *cabra cerril* 178 (← cast. *cerril*, der. de *cerro* 'terreny abrupte').

Finalment, l'afinitat o confusió amb una altra espècie ha originat: *cabra crestonenca* 127, der. de *crestó* (< CASTRARE), potser per les banyes molt dretes, com el crestó 'boc castrat o no'; *cabra daina* 43, 55 (*daina*, remugant semblant al cérvol, en cat. ant. *daine* < fr. ant. *daine* < llat. vg. DAMUS, cl. DAMA); *cabra guillera* 46, pròpia de les Guillerries (< potser germ. WISĪLA, nom de comtessa, *DECat*); *cabra cerva* 49, per la similitud amb el cérvol (var.: *ciervo* 163, *cabra cierva* 54, *cabra ciérvol* 124 ← cast. *ciervo*); *cabirol* 85, 103, 121, designa pròpiament el *Capreolus capreolus*.

Desconeixem l'origen de *brea* 160.

Geolingüísticament, *isard* es concentra al nord de Catalunya, inclosa la ultramuntana, sense que s'hagi propagat a les àrees de colonització (val., bal.); *cabra muntesa* s'estén sobretot pel val. i cat. nord-occ.; *cabra salvatge*, de punts dispersos del cat. or. i sobretot del tarragoní i tortosí, s'ha propagat al bal.; a notar la interferència castellanoaragonesa de *cabra de monte* i *cabra montera* en diversos punts del cat. occ., així com la forma genuïna *cabra fera* en algunes poblacions del Principat.

Són mots normatius *isard*, *cabra salvatge* i *cabra daina*, des del *DG1*, 1932.